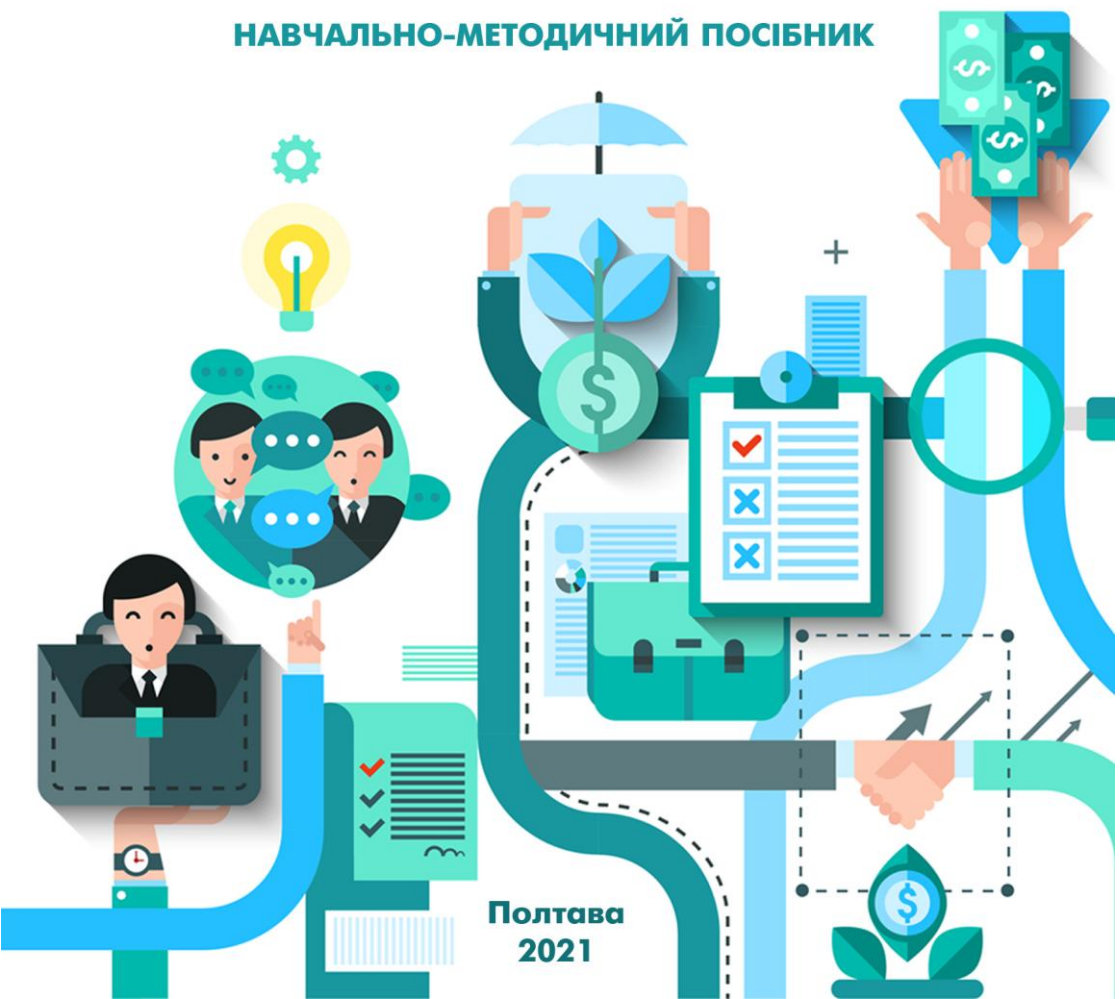

А. О. Семенов, Т. В. Сахно

ДЕРЖАВНИЙ РИНКОВИЙ НАГЛЯД

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Полтава
2021

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**Кафедра товарознавства, біотехнології,
експертизи та митної справи**

А. О. Семенов, Т. В. Сахно

ДЕРЖАВНИЙ РИНКОВИЙ НАГЛЯД

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**для самостійного вивчення навчальної дисципліни
здобувачами вищої освіти спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітні програми «Товарознавство і торговельне
підприємництво» та «Експертиза та митна справа»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**Полтава
ПУЕТ
2021**

Автори: *А. О. Семенов*, к. ф.-м. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Т. В. Сахно, д. х. н., професор кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Рецензенти: *Є. В. Хмельницька*, к. т. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

М. М. Маренич, к. с.-г. н., декан факультету агротехнологій та екології Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до видання, розміщення в електронній бібліотеці та використання в освітньому процесі на засіданні кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ 27 листопада 2020 р., протокол № 4

Семенов А. О.

Державний ринковий нагляд : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність освітні програми «Товарознавство і торговельне підприємництво» та «Експертиза та митна справа» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / А. О. Семенов, Т. В. Сахно. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 48 с. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM).

Відповідальні за виклад, зміст і достовірність інформації навчально-методичного видання автори, рецензенти та завідувачка кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи *Г. О. Бірта*

Повне чи часткове відтворення, тиражування, передрук і розповсюдження цього видання без дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» **ЗАБОРОНЕНО**

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
Навчальна програма навчальної дисципліни	6
Тематичний план навчальної дисципліни	10
Методичні рекомендації до самостійного вивчення навчальної дисципліни	11
Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студента	24
Порядок і критерії оцінювання знань студентів	41
Нарахування балів під час вивчення дисципліни	42
Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю	43
Список рекомендованих інформаційних джерел	46

ВСТУП

Зростання якості життя, забезпечення розвитку цивілізованого ринку й демократичних реформ, захист конституційних прав громадян, у тому числі їх прав як споживачів, є невід'ємною умовою вступу України до Ради Європи, Світової організації торгівлі (СОТ), інших впливових міжнародних організацій. Стратегічний курс на поліпшення якості й конкурентоспроможності вітчизняної продукції, забезпечення захисту інтересів споживача має широку нормативну базу. Методологія підвищення якості життя закладена в основу діяльності багатьох державних і громадських структур.

Розвиток ринкового нагляду відбувається нині переважно в руслі розвитку світової практики. При цьому значною мірою методи, схеми та організація ринкового нагляду коригуються, адаптуються до особливостей сучасного стану вітчизняної економіки, усе більше стають дійовими інструментами регулювання ринкової економіки. У період переходу від адміністративно-командної системи управління економікою до ринку, росту підприємництва вони значною мірою забезпечили захист споживача від надходження у сферу обігу неякісних і небезпечних товарів.

Сьогодні споживач хоче бути впевненим у тому, що надана постачальником продукція за сукупністю своїх характеристик здатна задовольнити його потреби, і має право на бажання отримати від постачальника відповідні докази цього. Найкращий спосіб доведення, що об'єкт відповідає задекларованим у технічних регламентах супроводжувальній документації чи рекламних проспектах показникам якості, – це здійснення контролю цього об'єкта експериментальними методами, оцінювання його відповідності шляхом спостережень, випробувань та вимірювань. Лише на підставі отриманих об'єктивних оцінок можна зробити висновки щодо придатності продукції, тому існує необхідність ринкового нагляду з метою підвищення ефективності захисту людини та довкілля від небезпечної й неякісної продукції.

Підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам здійснюється за допомогою технічного регулювання. Декларація відповідності, сертифікат відповідності є доказом безпеки продукції для споживача.

Викладання дисципліни «Державний ринковий нагляд» ґрунтується на знаннях таких забезпечувальних дисциплін, як «Теоретичні основи товарознавства», «Технічне регулювання», «Національна система державного контролю».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Державний ринковий нагляд» є знання обмежувальних заходів щодо продукції, яка під час її використання за призначенням або за обґрунтовано передбачуваних умов, належного встановлення та технічного обслуговування становить загрозу суспільним інтересам чи яка в інший спосіб не відповідає встановленим вимогам.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

загальні: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність діяти відповідально та свідомо;

спеціальні, фахові, предметні: здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур; здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності; здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності; здатність визначати й виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Ринковий нагляд та законодавча база

Тема 1. Основні поняття та положення ринкового нагляду

Органи державного ринкового нагляду. Суб'єкти господарювання. Забезпечення безпечності продукції. Суспільні інтереси.

Складові ефективної системи ринкового нагляду. Організація ринкового нагляду у країнах ЄС.

Базове законодавство у сфері ринкового нагляду. Система моніторингу безпеки продукції та оцінка ризиків продукції на ринку. Відповідальність виробників і розповсюджувачів та інформування споживачів і компетентні органи щодо небезпечної продукції.

Фінансові та матеріально-технічні ресурси для здійснення ринкового нагляду. Організація планових та позапланових перевірок. Система відшкодування збитків споживача.

Взаємодія з органами стандартизації, сертифікації, акредитації та метрології.

Тема 2. Правові засади ринкового нагляду

Основні засади ринкового нагляду у сфері господарської діяльності. Основні принципи й порядок здійснення ринкового нагляду.

Пріоритетність безпеки в питаннях життя і здоров'я. Підконтрольність та підзвітність органів ринкового нагляду. Повноваження органів ринкового нагляду.

Види господарської діяльності, які є предметом ринкового нагляду. Підстави для зупинення господарської діяльності. Санкції за порушення вимог законодавства. Перелік порушень, що є підставою для видачі органом ринкового нагляду приписів.

Ступені ризику суб'єктів господарювання. Критерії оцінки ступенів ризику від здійснення господарської діяльності. Критерії та періодичність проведення планових заходів ринкового нагляду. Розпорядчі документи про усунення порушень.

Відбір зразків продукції. Витрати, пов'язані з відбором, доставкою та проведенням експертизи зразків. Строк проведення експертизи. Оскарження рішень органів ринкового нагляду.

Тема 3. Органи державного ринкового нагляду

Органи ринкового нагляду. Органи, що здійснюють контроль продукції. Рада ринкового нагляду. Оцінка ринкового нагляду. Заходи ринкового нагляду.

Обмеження надання продукції на ринку. Вилучення продукції з обігу. Електронний реєстр рішень органів ринкового нагляду.

Підготовка та підвищення кваліфікації посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції. Заходи міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції, здійснення ринкового нагляду й контролю продукції.

Тема 4. Повноваження в системі ринкового нагляду

Правові та організаційні засади здійснення ринкового нагляду на відповідність вимогам технічних регламентів. Положення Регламенту 765/2008.

Прозорість здійснення ринкового нагляду й контролю продукції. Координованість дій органів ринкового нагляду й митних органів та взаємодія між ними. Додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання, споживачів під час ринкового нагляду.

Відповідальність органів ринкового нагляду, митних органів та їх посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд та контроль продукції.

Лабораторії, що здійснюють контроль продукції. Документація, що ідентифікує суб'єкт господарювання. Терміни зберігання документації на продукцію, що введена в обіг для виробника й уповноваженого представника.

МОДУЛЬ 2

Ринковий нагляд та контроль продукції

Тема 5. Діяльність ринкового нагляду

Принципи ринкового нагляду й контролю продукції. Пропорційність заходів ринкового нагляду. Об'єктивність, неупередженість та компетентність органів ринкового нагляду й митних органів. Координованість дій органів ринкового нагляду й митних органів та взаємодія між ними. Додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання, споживачів (користувачів). Рівність заходів ринко-

вого нагляду й контролю продукції незалежно від країни походження продукції.

Плановість і системність заходів ринкового нагляду й контролю продукції. Забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання та органами ринкового нагляду й митними органами.

Відповідальність органів ринкового нагляду, митних органів та їх посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції, за шкоду, завдану суб'єктам господарювання внаслідок непропорційного та неправомірного застосування заходів ринкового нагляду й контролю продукції.

Тема 6. Порядок проведення перевірок характеристик продукції

Документальні перевірки. Обстеження зразків продукції. Відбір та експертиза (випробування) зразків продукції. Ступінь ризику, який може становити відповідна продукція. Відомості у зверненнях споживачів (користувачів) про захист їх права на безпечність продукції.

Планові та позапланові перевірки характеристик продукції. Накази органів ринкового нагляду. Невізні перевірки характеристик продукції. Декларація про відповідність. Супровідна документація (включаючи інструкцію щодо користування продукцією). Висновки експертів та протоколи випробувань зразків відповідної продукції. Походження відповідної продукції та її подальший обіг.

Тема 7. Особливості проведення перевірок характеристик продукції

Особливості проведення перевірок характеристик продукції в її розповсюджувачів. Особливості проведення перевірок характеристик продукції у її виробників. Особливості проведення перевірок характеристик продукції за місцем проведення ярмарків, виставок, показів та іншої демонстрації продукції. Відбір зразків продукції і проведення їх експертизи (випробування). Обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка становить серйозний ризик.

Заходи відносно невідповідної продукції (приведення продукції у відповідність, тимчасова та постійна заборона продукції, вилучення продукції з обігу та її відкликання від споживачів). Проведення документальних перевірок. Обмеження надання продукції на ринку.

Заборона надання продукції на ринку. Порядок прийняття рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів. Контроль стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.

Тема 8. Продукція та її безпечність

Безпечна й небезпечна нехарчова продукція. Докази безпечності продукції. Досягнення науки і техніки у сфері безпечності продукції. Стандарти України щодо забезпечення безпечності продукції.

Принципи відповідальності виробника за дефектну продукцію. Права потерпілого. Права виробника. Строки відшкодування шкоди. Особливості відшкодування шкоди. Відповідальність суб'єктів господарювання. Підстави звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності. Відповідальність посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення безпечності продукції, здійснення ринкового нагляду й контролю продукції. Міжнародні договори.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин за видами занять			
	аудиторні			позааудиторні
	разом	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1. Ринковий нагляд та законодавча база				
Основні поняття та положення ринкового нагляду	15	2	4	9
Правові засади ринкового нагляду	15	2	4	9
Органи державного ринкового нагляду	15	2	4	9
Повноваження в системі ринкового нагляду	15	2	4	9
Модуль 2. Ринковий нагляд та контроль продукції				
Діяльність ринкового нагляду	15	2	4	9
Порядок проведення перевірок характеристик продукції	15	2	4	9
Особливості проведення перевірок характеристик продукції	15	2	4	9
Продукція та її безпечність	15	2	4	9
Усього	120	16	32	72

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. РИНКОВИЙ НАГЛЯД ТА ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

ТЕМА 1. Основні поняття та положення ринкового нагляду

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: органи державного ринкового нагляду та суб'єкти господарювання; правила забезпечення безпеки продукції; суспільні інтереси та складові ефективної системи ринкового нагляду.

Особливу увагу приділити організації ринкового нагляду у країнах ЄС та базовому законодавству у сфері ринкового нагляду. Розглянути систему моніторингу безпеки продукції та оцінку ризиків продукції на ринку. Яка відповідальність виробників і розповсюджувачів щодо небезпечної продукції?

Установити порядок взаємодії органів стандартизації, сертифікації, акредитації та метрології в рамках ринкового нагляду.

Мета вивчення теми передбачає вивчення основних понять та положень ринкового нагляду.

План практичного заняття

Практичне заняття 1

Ринковий нагляд і контроль продукції

Завдання для виконання

1. Вивчення принципів ринкового нагляду й контролю продукції.
2. Вивчення повноважень органів ринкового нагляду.
3. Вивчення базового законодавства у сфері ринкового нагляду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Охарактеризуйте державний нагляд і контроль продукції.
2. Які основні складові ефективної системи державного нагляду й контролю? Коротко охарактеризуйте кожну з них.
3. Основні закони ринкового нагляду.
4. Оцінка ризиків продукції на ринку.
5. Функції органів із стандартизації та сертифікації в рамках ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 9.

План практичного заняття
Практичне заняття 2
Ринковий нагляд і контроль продукції

Завдання для виконання

1. Вивчення характеристик організації ринкового нагляду та здійснення контролю.
2. Вивчення прав та обов'язків суб'єктів господарювання.
3. Вивчення порядку взаємодії органів стандартизації, сертифікації, акредитації та метрології.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які необхідні складові системи ринкового нагляду?
2. Які позитивні аспекти державного нагляду для споживача?
3. Національні особливості ринкового нагляду у країнах ЄС.
4. Функції органів з акредитації.
5. Функції органів із метрології в рамках ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 9.

ТЕМА 2. Правові засади ринкового нагляду

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: основні засади ринкового нагляду у сфері господарської діяльності; основні принципи й порядок здійснення ринкового нагляду; пріоритетність безпеки в питаннях життя і здоров'я.

Особливу увагу слід приділити: підконтрольності та підзвітності органів ринкового нагляду; повноваженням органів ринкового нагляду; видам господарської діяльності, що є предметом ринкового нагляду.

Розглянути підстави для зупинення господарської діяльності та санкції за порушення вимог законодавства; перелік порушень, що є підставою для видачі органом ринкового нагляду приписів.

З'ясувати ступені ризику суб'єктів господарювання; критерії оцінки ступенів ризику та періодичність проведення планових заходів ринкового нагляду.

Мета вивчення теми передбачає вивчення правових засад ринкового нагляду.

План практичного заняття
Практичне заняття 3
Організація ринкового нагляду та здійснення
контролю за продукцією

Завдання для виконання

1. Вивчення повноважень органів ринкового нагляду.
2. Вивчення діяльності посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.
3. Вивчення видів господарської діяльності, що є предметом ринкового нагляду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які існують дві альтернативи організації ринкового нагляду у країні? Коротко охарактеризуйте кожну з них.
2. Які права має орган державного нагляду під час здійснення контролю за продукцією?
3. Що таке припис і розпорядження органу державного нагляду?
4. Принципи державного нагляду.
5. Показники перевірки під час планових заходів ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 9, 10, 12.

План практичного заняття
Практичне заняття 4
Організація ринкового нагляду та здійснення
контролю за продукцією

Завдання для виконання

1. Вивчення порядку здійснення ринкового нагляду.
2. Вивчення критеріїв оцінки ступенів ризику продукції.
3. Вивчення заходів правового та соціального захисту посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Яку інформацію містить акт планових або позапланових заходів?
2. У чому полягає різниця між приписом та розпорядженням?
3. Періодичність здійснення перевірок.

4. Планові заходи ринкового нагляду.
5. Види порушень, які є підставою для видачі приписів.

Інформаційні джерела: 1–5, 9, 10, 12.

ТЕМА 3. Органи державного ринкового нагляду

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми зверніть увагу на: державні органи, що здійснюють контроль продукції; раду ринкового нагляду; оцінку ринкового нагляду; заходи ринкового нагляду.

Слід приділити увагу: обмеженням надання продукції на ринку; вилученню продукції з обігу; електронному реєстру рішень органів ринкового нагляду.

Звернути увагу на підготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Слід приділити увагу заходам міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції та здійсненню ринкового нагляду й контролю продукції.

Мета вивчення теми передбачає вивчення органів державного ринкового нагляду, їх функцій та повноважень щодо здійснення ринкового нагляду.

План практичного заняття

Практичне заняття 5

Функції органів державного ринкового нагляду

Завдання для виконання

1. Вивчення характеристик та особливостей здійснення заходів ринкового нагляду.
2. Вивчення порядку відбору зразків продукції.
3. Вивчення особливостей здійснення експертизи продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. З якою метою створюється і функціонує національна інформаційна система ринкового нагляду?
2. Порядок здійснення оцінки ринкового нагляду.
3. Як відбувається реєстр рішень органів ринкового нагляду?

4. Порядок вилучення продукції з обігу. Оформлення документів.
5. Які заходи міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції?

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

План практичного заняття
Практичне заняття 6
Функції органів державного ринкового нагляду

Завдання для виконання

1. Вивчення етапів та особливостей експертизи продукції, що здійснюють органи ринкового нагляду.
2. Вивчення порядку підготовки та підвищення кваліфікації посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.
3. Вивчення заходів міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції.

Завдання для самостійного виконання

1. Контроль продукції: етапи та порядок здійснення перевірок.
2. Як здійснюється оцінка ринкового нагляду?
3. Які заходи ринкового нагляду є обов'язковими?
4. Повноваження органів ринкового нагляду.
5. Порядок підвищення кваліфікації посадових осіб.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

ТЕМА 4. Повноваження в системі ринкового нагляду

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: правові та організаційні засади здійснення ринкового нагляду; додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів під час ринкового нагляду; відповідальність органів ринкового нагляду, митних органів та їх посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Необхідно звернути увагу на: повноваження лабораторій, що здійснюють контроль продукції; оформлення документації, що ідентифікує суб'єкт господарювання; терміни зберігання документації на продукцію, що введена в обіг для виробника й уповноваженого представника.

Мета вивчення теми передбачає вивчення повноважень органів державного ринкового нагляду, а також лабораторій, що здійснюють контроль продукції.

План практичного заняття
Практичне заняття 7
Здійснення ринкового нагляду

Завдання для виконання

1. Вивчення правових засад здійснення ринкового нагляду.
2. Вивчення організаційних засад ринкового нагляду.
3. Вивчення прав та захисту інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.

Завдання для самостійного виконання

1. Права споживачів під час ринкового нагляду.
2. Додержання прав суб'єктів господарювання.
3. Яка відповідальність органів ринкового нагляду під час здійснення контролю продукції?
4. Порядок оформлення документів у разі невідповідності продукції у випадку обмеження її на ринку.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 12, 17.

План практичного заняття
Практичне заняття 8
Здійснення ринкового нагляду

Завдання для виконання

1. Вивчити документи, що підлягають зберіганню виробником та повноваженим представником під час здійснення ринкового нагляду.
2. Вивчити правове законодавство щодо відповідальності органів ринкового нагляду під час контролю продукції.
3. Які обмеження вводяться на ринку в разі невідповідності продукції?

Завдання для самостійного виконання

1. Функції лабораторій, що здійснюють контроль продукції.
2. Вимоги до документації лабораторій.

3. Заходи ринкового нагляду щодо дотримання вимог до продукції на ринку.
4. Відповідальність митних органів та їх посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 12, 17.

МОДУЛЬ 2. РИНКОВИЙ НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ ПРОДУКЦІЇ

ТЕМА 5. Діяльність ринкового нагляду

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: принципи ринкового нагляду й контролю продукції; пропорційність заходів ринкового нагляду; об'єктивність, неупередженість і компетентність органів ринкового нагляду та митних органів; координованість дій органів ринкового нагляду та митних органів і взаємодія між ними.

Слід звернути увагу на: додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання, споживачів (користувачів); рівність заходів ринкового нагляду й контролю продукції незалежно від країни походження продукції; плановість і системність заходів ринкового нагляду й контролю продукції; забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання та органами ринкового нагляду й митними органами.

Мета вивчення теми передбачає вивчення діяльності ринкового нагляду та додержання прав суб'єктів господарювання.

План практичного заняття

Практичне заняття 9

Ринковий нагляд і контроль продукції

Завдання для виконання

1. Вивчити ознаки плановості та системності ринкового нагляду.
2. Побудувати алгоритми взаємодії митних органів та органів ринкового нагляду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Який аналіз проводиться для оцінки ринкового нагляду й ким? Яка його періодичність?

2. Які існують заходи ринкового нагляду щодо контролю нехарчової продукції?
3. Які заходи можуть бути використані в рамках ринкового нагляду відносно продукції?
4. Секторальні плани ринкового нагляду. Характеристика та періодичність здійснення.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 16.

План практичного заняття
Практичне заняття 10
Ринковий нагляд і контроль продукції

Завдання для виконання

1. Вивчення умов забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання та органами ринкового нагляду.
2. Вивчення прав і захисту інтересів суб'єктів господарювання, споживачів (користувачів).
3. Заходи ринкового нагляду й контролю продукції незалежно від країни походження.

Питання для самостійного опрацювання

1. Яка продукція не підлягає ринковому нагляду?
2. Забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання, органами ринкового нагляду й митними органами.
3. Законодавча база ринкового нагляду.
4. Напрями діяльності, спрямовані на визначення принципів координованості дій органів ринкового нагляду та митних органів.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 16.

**ТЕМА 6. Порядок проведення перевірок
характеристик продукції**

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: документальні перевірки, що включають відбір та експертизу (випробування) зразків продукції; ступінь ризику невідповідної продукції.

Слід звернути увагу на: планові та позапланові перевірки характеристик продукції; невіїзні перевірки характеристик продукції; накази органів ринкового нагляду.

Мета вивчення теми передбачає вивчення порядку здійснення перевірок характеристик продукції.

План практичного заняття
Практичне заняття 11
Перевірка характеристик продукції

Завдання для виконання

1. Вивчення порядку проведення невіїзних перевірок характеристик продукції.
2. Вивчення основних нормативних документів, що регламентують безпечність продукції на ринку.

Питання для самостійного опрацювання

1. Який аналіз проводиться під час документальної перевірки та які документи перевіряються в першу чергу?
2. Сформуйте порядок обстеження зразків продукції.
3. Які заходи можуть бути використані в рамках ринкового нагляду в разі звернення споживачів щодо якості продукції?
4. Планові та позапланові перевірки характеристик продукції.
5. Декларація відповідності та супровідні документи на продукцію.

Інформаційні джерела: 1–5, 14, 17, 18.

План практичного заняття
Практичне заняття 12
Перевірка характеристик продукції

Завдання для виконання

1. Вивчення супровідної документації на продукцію, що представляється на ринок (включаючи інструкцію щодо користування продукцією).
2. Вивчення висновків експертиз та протоколів випробувань зразків відповідної продукції.
3. Вивчення принципів складання та оформлення протоколів випробувань зразків продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Декларація про відповідність.
2. Критерії встановлення походження відповідної продукції та її подальший обіг.
3. Порядок проведення документальних перевірок під час обігу продукції.
4. Основні ознаки заборони представлення продукції на ринку.

Інформаційні джерела: 1–5, 14, 17, 18.

ТЕМА 7. Особливості проведення перевірок характеристик продукції

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: особливості проведення перевірок характеристик продукції у її виробників; особливості проведення перевірок характеристик продукції за місцем проведення ярмарків, виставок, показів та іншої демонстрації продукції.

Слід звернути увагу на: правила відбору зразків продукції і проведення експертизи (випробування); обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка становить серйозний ризик.

Мета вивчення теми передбачає вивчення особливостей здійснення перевірок характеристик продукції залежно від місця здійснення.

План практичного заняття

Практичне заняття 13

Особливості проведення перевірок залежно від місця

Завдання для виконання

1. Вивчення особливостей здійснення перевірок продукції в розповсюджувачів.
2. Вивчення порядку відбору зразків продукції та здійснення експертизи.

Питання для самостійного опрацювання

1. Порядок здійснення перевірок характеристик продукції в розповсюджувачів. Особливості проведення перевірок за місцем проведення ярмарків, виставок.

2. Які документи підлягають перевірці під час невиїзної перевірки органу ринкового нагляду?
3. Де проводяться виїзні перевірки характеристик продукції?
4. Що є об'єктами під час здійснення перевірки характеристик продукції у виробника?
5. Що є об'єктами під час проведення перевірки характеристик продукції в розповсюджувачів?

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

План практичного заняття
Практичне заняття 14
Особливості проведення перевірок залежно від місця

Завдання для виконання

1. Вивчення заходів відносно невідповідної продукції.
2. Вивчення умов тимчасової та постійної заборони продукції, вилучення продукції з обігу та її відкликання від споживачів.
3. Вивчення алгоритмів проведення документальних перевірок.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості здійснення перевірок характеристик продукції за місцем демонстрації продукції.
2. Обмеження надання продукції на ринку.
3. Заборона надання продукції на ринку.
4. Порядок прийняття рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

ТЕМА 8. Продукція та її безпечність

Методичні рекомендації до вивчення теми

Під час вивчення теми зверніть увагу на: безпечність нехарчової продукції; докази безпечності продукції; досягнення науки і техніки у сфері безпечності продукції; стандарти України щодо забезпечення безпечності продукції.

Слід звернути увагу на: принципи відповідальності виробника за дефектну продукцію; права потерпілого; права виробника; строки відшкодування шкоди; особливості відшкодування шкоди.

Мета вивчення теми передбачає вивчення особливостей підтвердження небезпечності продукції, що підлягає ринковому нагляду.

План практичного заняття
Практичне заняття 15
Поводження із продукцією, що не відповідає вимогам

Завдання для виконання

1. Вивчення відповідальності суб'єктів господарювання.
2. Вивчення підстав звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності.
3. Відповідальність посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. Контроль стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.
2. Види обмежувальних заходів відносно продукції, яка представляє ризик для споживача.
3. Які обмежувальні заходи ринкового нагляду щодо прийняття рішення відносно продукції, яка представляє ризик?
4. Яка інформація зазначається органами ринкового нагляду під час вилучення продукції з обігу?

Інформаційні джерела: 1–5, 9, 14, 15, 17, 19.

План практичного заняття
Практичне заняття 16
Поводження із продукцією, що не відповідає вимогам

Завдання для виконання

1. Вивчення основних принципів міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції, здійснення ринкового нагляду й контролю продукції, відповідальність суб'єктів господарювання.
2. Вивчення порядку прийняття рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.

Питання для самостійного опрацювання

1. Міжнародні договори та порядок їх упровадження.
2. Сформувати обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка становить серйозний ризик і не відповідає вимогам.
3. Порядок відшкодування шкоди за небезпечну продукцію.
4. Правила запровадження тимчасової заборони продукції на ринку.

Інформаційні джерела: 1–5, 9, 14, 15, 17, 19.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 1. РИНКОВИЙ НАГЛЯД ТА ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

ТЕМА 1. Основні поняття та положення ринкового нагляду

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на органи державного ринкового нагляду. Суб'єкти господарювання. Забезпечення безпечності продукції. Суспільні інтереси. Складові ефективної системи ринкового нагляду. Організація ринкового нагляду у країнах ЄС. Базове законодавство у сфері ринкового нагляду. Система моніторингу безпеки продукції та оцінка ризиків продукції на ринку. Відповідальність виробників і розповсюджувачів та інформування споживачів, компетентні органи щодо небезпечної продукції.

Взаємодія з органами стандартизації, сертифікації, акредитації та метрології.

Питання для самостійного опрацювання

1. Охарактеризуйте державний нагляд і контроль продукції.
2. Які основні складові ефективної системи державного нагляду й контролю? Коротко охарактеризуйте кожен з них.
3. Які необхідні складові системи ринкового нагляду?
4. Які позитивні аспекти державного нагляду для споживача?
5. Національні особливості ринкового нагляду у країнах ЄС.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризувати принципи ринкового нагляду й контролю. Сформувати повноваження органів ринкового нагляду.

Завдання 2. Охарактеризувати організацію ринкового нагляду та здійснення контролю. Сформувати права та обов'язки суб'єктів господарювання.

Інформаційні джерела: 1–5, 9.

ТЕМА 2. Правові засади ринкового нагляду

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на основні засади ринкового нагляду у сфері господарської діяльності. Основні принципи й порядок здійснення ринкового нагляду. Пріоритетність безпеки в питаннях життя і здоров'я. Підконтрольність та підзвітність органів ринкового нагляду. Повноваження органів ринкового нагляду. Види господарської діяльності, які є предметом ринкового нагляду. Підстави для зупинення господарської діяльності. Санкції за порушення вимог законодавства. Перелік порушень, що є підставою для видачі органом ринкового нагляду приписів.

Ступені ризику суб'єктів господарювання. Критерії оцінки ступенів ризику від здійснення господарської діяльності. Критерії та періодичність проведення планових заходів ринкового нагляду. Розпорядчі документи про усунення порушень.

Питання для самостійного опрацювання

1. Які існують дві альтернативи організації ринкового нагляду у країні? Коротко охарактеризуйте кожну з них.
2. Які права має орган державного нагляду під час здійснення державного нагляду? Що таке припис і розпорядження органу державного нагляду?
3. Які принципи державного нагляду?
4. Які показники перевіряють під час планових заходів ринкового нагляду?
5. Яку інформацію містить акт планових або позапланових заходів?
6. У чому полягає різниця між приписом та розпорядженням?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Сформувати повноваження органів ринкового нагляду. Охарактеризувати гарантії діяльності посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Завдання 2. Охарактеризувати види господарської діяльності, що є предметом ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 9, 10, 12.

ТЕМА 3. Органи державного ринкового нагляду

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на органи, що здійснюють контроль продукції. Рада ринкового нагляду. Оцінка ринкового нагляду. Заходи ринкового нагляду. Обмеження надання продукції на ринку. Вилучення продукції з обігу. Електронний реєстр рішень органів ринкового нагляду. Підготовка та підвищення кваліфікації посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції. Заходи міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції, здійснення ринкового нагляду й контролю продукції.

Питання для самостійного опрацювання

1. З якою метою створюється і функціонує національна інформаційна система ринкового нагляду?
2. Порядок здійснення оцінки ринкового нагляду.
3. Як відбувається реєстр рішень органів ринкового нагляду?
4. Порядок вилучення продукції з обігу. Оформлення документів.
5. Які заходи міжнародного співробітництва у сфері забезпечення безпечності продукції?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризувати особливості здійснення заходів ринкового нагляду. Сформувати порядок відбору зразків продукції та здійснення експертизи.

Завдання 2. Сформувати порядок відбору зразків продукції та здійснення експертизи органами ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

ТЕМА 4. Повноваження в системі ринкового нагляду

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на правові та організаційні засади здійснення ринкового нагляду на відповідність вимогам технічних регламентів. Додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання, споживачів під час ринкового нагляду. Відповідальність

органів ринкового нагляду, митних органів та їх посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.

Лабораторії, що здійснюють контроль продукції. Документація, що ідентифікує суб'єкт господарювання. Терміни зберігання документації на продукцію, що введена в обіг для виробника й уповноваженого представника.

Питання для самостійного опрацювання

1. Права споживачів під час ринкового нагляду.
2. Додержання прав суб'єктів господарювання.
3. Яка відповідальність органів ринкового нагляду при здійсненні контролю продукції.
4. Порядок оформлення документів у разі невідповідності продукції за умови обмеження її на ринку.
5. Укажіть документи, що підлягають зберіганню виробником та вповноваженим представником.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризувати правові та організаційні засади здійснення ринкового нагляду.

Завдання 2. Сформувати функції лабораторій, що здійснюють контроль продукції.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 12, 17.

МОДУЛЬ 2. РИНКОВИЙ НАГЛЯД ТА КОНТРОЛЬ ПРОДУКЦІЇ

ТЕМА 5. Діяльність ринкового нагляду

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на принципи ринкового нагляду й контролю продукції. Пропорційність заходів ринкового нагляду. Об'єктивність, неупередженість та компетентність органів ринкового нагляду й митних органів. Координованість дій органів ринкового нагляду й митних органів та взаємодія між ними. Додержання прав і захист інтересів суб'єктів господарювання, споживачів (користувачів). Рівність заходів ринкового нагляду й контролю продукції незалежно від країни походження продукції.

Плановість і системність заходів ринкового нагляду й контролю продукції. Забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання та органами ринкового нагляду й митними органами.

Питання для самостійного опрацювання

1. Який аналіз проводиться для оцінки ринкового нагляду й ким? Яка його періодичність?
2. Які існують заходи ринкового й контролю щодо нехарчової продукції?
3. Які заходи можуть бути використані в рамках ринкового нагляду відносно продукції?
4. Секторальні плани ринкового нагляду. Характеристика та періодичність здійснення.
5. Яка продукція не підлягає ринковому нагляду?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризувати плановість та системність ринкового нагляду.

Завдання 2. Сформувати умови забезпечення співпраці між суб'єктами господарювання та органами ринкового нагляду.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 16.

ТЕМА 6. Порядок проведення перевірок характеристик продукції

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на документальні перевірки. Обстеження зразків продукції. Відбір та експертиза (випробування) зразків продукції. Ступінь ризику, який може становити відповідна продукція. Відомості у зверненнях споживачів (користувачів) про захист їх права на безпечність продукції.

Планові та позапланові перевірки характеристик продукції. Накази органів ринкового нагляду. Невиїзні перевірки характеристик продукції. Декларація про відповідність. Супровідна документація (включаючи інструкцію щодо користування продукцією). Висновки експертизи та протоколи випробувань зразків відповідної продукції. Походження відповідної продукції та її подальший обіг.

Питання для самостійного опрацювання

1. Який аналіз проводиться під час документальної перевірки та які документи перевіряються в першу чергу?
2. Сформуйте порядок обстеження зразків продукції.
3. Які заходи можуть бути використані в рамках ринкового нагляду під час звернення споживачів щодо якості продукції?
4. Планові та позапланові перевірки характеристик продукції.
5. Декларація відповідності та супровідні документи на продукцію.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Порядок здійснення невідзних перевірок характеристик продукції.

Завдання 2. Сформувати вимоги до оформлення протоколів випробувань зразків продукції.

Інформаційні джерела: 1–5, 14, 17, 18.

ТЕМА 7. Особливості проведення перевірок характеристик продукції

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Під час вивчення теми зверніть увагу на особливості проведення перевірок характеристик продукції у її виробників. Особливості проведення перевірок характеристик продукції за місцем проведення ярмарків, виставок, показів та іншої демонстрації продукції. Відбір зразків продукції і проведення їх експертизи (випробування). Обмежувальні (корегувальні) заходи щодо продукції, яка становить серйозний ризик.

Заходи відносно невідповідної продукції (приведення продукції у відповідність, тимчасова та постійна заборона продукції, вилучення продукції з обігу та її відкликання від споживачів). Проведення документальних перевірок. Обмеження надання продукції на ринку. Заборона надання продукції на ринку. Порядок прийняття рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів. Контроль стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.

Питання для самостійного опрацювання

1. Порядок здійснення перевірок характеристик продукції в розповсюджувачів. Особливості проведення перевірок за місцем проведення ярмарків, виставок.
2. Які документи підлягають перевірці під час невиїзної перевірки органу ринкового нагляду?
3. Де проводяться виїзні перевірки характеристик продукції?
4. Що є об'єктами перевірки під час здійснення перевірки характеристик продукції у виробника?
5. Що є об'єктами перевірки під час проведення перевірки характеристик продукції в розповсюджувачів?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Охарактеризувати особливості здійснення перевірок продукції в розповсюджувачів. Сформувати порядок відбору зразків продукції та здійснення експертизи.

Завдання 2. Охарактеризувати особливості здійснення перевірок характеристик продукції за місцем демонстрації продукції.

Інформаційні джерела: 1–5, 11, 13, 15, 16.

ТЕМА 8. Продукція та її безпека

Методичні рекомендації до самостійної роботи

Безпечна й небезпечна нехарчова продукція. Докази безпеки продукції. Досягнення науки і техніки у сфері безпеки продукції. Стандарти України щодо забезпечення безпеки продукції.

Принципи відповідальності виробника за дефектну продукцію. Права потерпілого. Права виробника. Строки відшкодування шкоди. Особливості відшкодування шкоди. Відповідальність суб'єктів господарювання. Підстави звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності. Відповідальність посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення безпеки продукції, здійснення ринкового нагляду й контролю продукції. Міжнародні договори.

4. *Юридичні та фізичні особи (адвокати, аудиторів, члени громадських організацій та інші), які залучаються суб'єктами господарювання або органами державного нагляду в ході здійснення заходів державного нагляду:*
- а) треті особи;
  - б) центр стандартизації, метрології, сертифікації (ЦСМС);
  - в) акредитовані в системі сертифікації органи оцінки відповідності;
  - г) науково-технічна комісія.
5. *Виробник, його вповноважений представник, імпортер, розповсюджувач відповідної продукції:*
- а) учасник ринкового нагляду;
  - в) суб'єкт господарювання;
  - б) постачальник продукції;
  - г) третя особа.
6. *Нерезидент України, яка не має свого вповноваженого представника в Україні:*
- а) виробник продукції;
  - в) імпортер продукції;
  - б) постачальник продукції;
  - г) експортер продукції.
7. *Будь-яка фізична чи юридична особа, яка є резидентом України та уклала з виробником письмовий договір або одержала від виробника довіреність діяти від його імені:*
- а) виробник продукції;
  - б) постачальник продукції;
  - в) уповноважений представник виробника продукції;
  - г) представник постачальника та виробника продукції.
8. *Фізична особа, яка придбала, замовляє або має намір придбати чи замовити продукцію для потреб, – це:*
- а) учасник ринкового нагляду;
  - в) третя сторона;
  - б) постачальник продукції;
  - г) користувач.
9. *Найбільш точний перелік суб'єктів ринкового нагляду:*
- а) перша сторона, друга сторона, третя сторона;
  - б) виробники продукції, виконавці послуг, замовники-продавці, третя сторона;
  - в) виробники продукції, виконавці послуг, третя сторона;
  - г) виробник, постачальник, контролюючий орган.
10. *Будь-яке рухоме майно, включаючи готову продукцію, сировину та комплектувальний виріб, у тому числі майно, що є складовою частиною іншого або рухомого, або нерухомого майна:*
- а) послуги;
  - в) декларування відповідності;
  - б) постачання продукції;
  - г) електроенергія.

11. *Будь-які операції, що здійснюються згідно з договорами купівлі-продажу, поставки та іншими цивільно-правовими договорами, які передбачають передачу права власності, – це:*
- а) ринковий нагляд;
  - б) постачання продукції;
  - в) установлення відповідності;
  - г) розповсюдження продукції.
12. *Результат економічної діяльності, яка не створює товар, але продається та купується під час торговельних операцій, – це:*
- а) продукція;
  - б) послуга;
  - в) нерухомість;
  - г) акції.
13. *Закон України або нормативно-правовий акт, прийнятий Кабінетом Міністрів України, у якому визначено характеристики продукції або пов'язані з нею процеси чи способи виробництва, а також вимоги до послуг, включаючи відповідні положення, дотримання яких є обов'язковим, – це:*
- а) технічний регламент;
  - б) державний правовий акт;
  - в) постанова;
  - г) декларація про відповідність.
14. *Правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції або пов'язаних із нею процесів, систем і послуг, персоналу та органів, а також перевірка їх дотримання шляхом оцінки відповідності та ринкового нагляду – це:*
- а) технічна компетентність;
  - б) ринковий нагляд;
  - в) регуляторна політика;
  - г) технічне регулювання.
15. *Закон України, що регулює відносини, пов'язані з діяльністю у сфері стандартизації, технічного регулювання, у тому числі оцінки відповідності, з застосуванням її результатів:*
- а) «Про метрологію та метрологічну діяльність»;
  - б) «Про захист прав споживачів»;
  - в) «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності»;
  - г) «Про ліцензування певних видів діяльності».
16. *Організація ринкового нагляду у країнах ЄС має певні національні особливості, які можна поділити на декілька альтернатив:*
- а) дві;
  - б) три;
  - в) чотири;
  - г) п'ять.

17. *Виготовлення або ввезення на митну територію України продукції з наступною самостійною або опосередкованою її реалізацією на території України:*
- а) законодавчо регульована сфера;
  - б) уведення продукції в обіг;
  - в) здійснення ринкового нагляду й контролю;
  - г) необхідність здійснення контролю якості продукції.
18. *Державний нагляд і контроль зосереджується на:*
- а) продукції;
  - б) вимогах безпеки продукції;
  - в) суб'єктах господарювання;
  - г) на технічних характеристиках продукції.
19. *В Україні були прийняті перші закони, що впроваджують у країні європейські принципи й підходи до здійснення державного нагляду та контролю за продукцією й захистом прав споживачів:*
- а) 1993–1996 рр.;
  - б) 2000–2002 рр.;
  - в) 2010–2011 рр.;
  - г) 2012–2014 рр.
20. *Планові заходи здійснюються відповідно до річних планів, які затверджуються органом державного нагляду до:*
- а) 1 січня;
  - б) 15 листопада;
  - в) 1 грудня;
  - г) 15 грудня.
21. *Планові заходи здійснюються відповідно до квартальних планів, які затверджуються органом державного нагляду до:*
- а) 20 числа останнього місяця;
  - б) 15 числа останнього місяця;
  - в) 28 числа останнього місяця;
  - г) 25 числа останнього місяця.
22. *Усі суб'єкти господарювання, що підлягають нагляду, належать до одного із трьох ступенів ризику:*
- а) з високим, середнім та незначним;
  - б) з високим, незначним, задовільним;
  - в) з високим, задовільним, незадовільним;
  - г) з високим, середнім та достатнім.
23. *Доказування, що встановлені вимоги до продукції, процесу, системи, особи або органу виконано шляхом випробовування, здійснення контролю або сертифікації, – це:*
- а) державний нагляд;
  - б) ринковий контроль;
  - в) оцінка відповідності;
  - г) технічне регулювання.

31. *Ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції поширюється на відносини, пов'язані із здійсненням нагляду та контролю такої продукції:*
- а) послуги та роботи;
  - б) харчові продукти, харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки харчових продуктів;
  - в) продукти тваринного походження;
  - г) автомобільний транспорт.
32. *Вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів щодо продукції, яка під час її використання за призначенням становить загрозу суспільним інтересам або не відповідає встановленим вимогам, – це:*
- а) постанова;
  - б) контроль продукції;
  - в) ринковий нагляд;
  - г) оцінка відповідності.
33. *Забезпечення відповідності продукції, що ввозиться на митну територію України, установленим вимогам:*
- а) постанова;
  - б) контроль продукції;
  - в) ринковий нагляд;
  - г) оцінка відповідності.
34. *Суб'єкти господарювання зобов'язані надавати на вимогу органів ринкового нагляду:*
- а) постанову ринкового нагляду;
  - б) документацію про ідентифікацію суб'єкта господарювання;
  - в) декларацію відповідності;
  - г) документ, що підтверджує кваліфікацію штатного персоналу.
35. *Виробник протягом скількох днів повинен зберігати документацію з дня введення ним продукції в обіг, якщо строк не встановлено законодавством:*
- а) 20 років;
  - б) 5 років;
  - в) 10 років;
  - г) 1 рік.
36. *Уповноважений представник, імпортер або розповсюджувач – протягом скількох років, після введення ним продукції в обіг повинен зберігати документацію, якщо строк не встановлено законодавством:*
- а) 20 років;
  - б) 5 років;
  - в) 10 років;
  - г) 1 рік.

37. *Організація ринкового нагляду та контролю за продукцією здійснюється:*
- а) КМУ; органами ринкового нагляду; органами, що здійснюють контроль продукції; радою ринкового нагляду;
  - б) органами ринкового нагляду; органами, що здійснюють контроль продукції; радою ринкового нагляду;
  - в) КМУ; органами, що здійснюють контроль продукції; радою ринкового нагляду;
  - г) КМУ; органами ринкового нагляду; радою ринкового нагляду.
38. *Забезпечує здійснення державної політики у сфері ринкового нагляду й контролю продукції:*
- а) Департамент з технічного регулювання та споживчої політики;
  - б) КМУ;
  - в) органи ринкового нагляду;
  - г) Рада ринкового нагляду.
39. *Витрати, пов'язані з відбором, доставкою та проведенням експертизи (випробування), у тому числі з оплатою зразків продукції, фінансуються за рахунок:*
- а) органу ринкового нагляду;
  - б) КМУ;
  - в) суб'єкта підприємницької діяльності (власника продукції);
  - г) споживача продукції, який звернувся до органу ринкового нагляду.
40. *Щодо продукції, яка перебуває у споживачів (користувачів), застосовують такі заходи ринкового нагляду:*
- а) визначення критеріїв невідповідності;
  - б) вилучення продукції з обігу;
  - в) вплив продукції на довкілля;
  - г) визначення ступеня ризику продукції.
41. *Органи ринкового нагляду та сфери їх відповідальності визначаються:*
- а) Департаментом з технічного регулювання та споживчої політики;
  - б) КМУ;
  - в) Радою ринкового нагляду;
  - г) Постановою.

42. *Виробник несе відповідальність за включення недостовірних відомостей у декларацію про відповідність продукції згідно з:*
- а) законами України;
  - б) договором між постачальником та споживачем;
  - в) міжнародними угодами;
  - г) рішенням керівника органу сертифікації.
43. *Органи, що здійснюють контроль продукції під час ввезення в Україну:*
- а) Департамент з технічного регулювання та споживчої політики;
  - б) Акредитований орган;
  - в) Рада ринкового нагляду;
  - г) Митні органи.
44. *Обмежувальні (корегувальні) заходи не включають:*
- а) заборону надання продукції на ринку;
  - б) вилучення продукції з обігу;
  - в) відкликання продукції;
  - г) визначення ступеня ризику продукції.
45. *Щодо продукції, яка не відповідає вимогам під час перевірки у споживача, застосовують такі заходи ринкового нагляду:*
- а) попередження;
  - б) вилучення продукції з обігу;
  - в) відкликання продукції;
  - г) визначення ступеня ризику продукції.
46. *Ринковий нагляд здійснюється відповідно до:*
- а) рішень державного нагляду;
  - б) ступенів ризику якості продукції;
  - в) секторальних планів;
  - г) рішень КМУ.
47. *Секторальні плани ринкового нагляду складаються із:*
- а) плану обстеження виробництва й контролю продукції;
  - б) плану здійснення контролю продукції;
  - в) плану здійснення ринкового нагляду та плану здійснення контролю продукції;
  - г) результатів дослідження зразків продукції.

48. Під час проведення перевірок характеристик продукції органи ринкового нагляду враховують:
- а) придатність продукції;
  - б) якість продукції;
  - в) ступінь ризику;
  - г) ступінь ризику.
49. Перевірка характеристик продукції може бути:
- а) виїзною або невиїзною;
  - б) плановою;
  - в) здійснена в лабораторії;
  - г) здійснена позапланово.
50. Документи, що дають змогу відстежити походження відповідної продукції та її подальший обіг:
- а) договори, товарно-супровідна документація;
  - б) транспортна накладна;
  - в) договір, технічні умови;
  - г) декларація відповідності.
51. Продовження строку проведення виїзної перевірки:
- а) допускається, але не більше ніж 2 дні;
  - б) не допускається;
  - в) допускається, але не більше ніж 3 дні;
  - г) допускається, але не більше ніж 5 днів.
52. Органи ринкового нагляду проводять перевірки характеристик продукції в її розповсюджувачів:
- а) планові та непланові;
  - б) планові та позапланові;
  - в) кориговані та позапланові;
  - г) непланові виїзні.
53. Етапи перевірки не включають:
- а) відбір та експертизу зразків;
  - б) аналіз кількісних та якісних характеристик;
  - в) перевірку знака відповідності;
  - г) наявність декларації.
54. Сертифікаційні роботи в Системі УкрСЕПРО проводять:
- а) аудитори із сертифікації;
  - б) менеджери із сертифікації;
  - в) магістри із сертифікації;
  - г) радники із сертифікації.
55. Ступені ризику продукції затверджуються:
- а) ринковим наглядом;
  - б) обов'язковими вимогами технічного регламенту;
  - в) Кабінетом Міністрів України;
  - г) органом з оцінки відповідності.

56. Комплекс заходів, які вживаються виробниками, розповсюджувачами, органами державного нагляду з метою забезпечення відповідності продукції, що введена в обіг на ринку України:
- а) санітарні заходи;
  - б) фітосанітарні заходи;
  - в) забезпечення безпечності продукції;
  - г) діяльність у сфері технічного регулювання.
57. Рівень небезпеки (загрози) суспільним інтересам, що становить або може становити продукція, – це:
- а) шкода;
  - б) ступінь ризику;
  - в) ступінь відповідності;
  - г) ступінь ризику.
58. Споживач або користувач, якому завдано шкоду внаслідок дефекту у продукції, – це:
- а) третя сторона;
  - б) потерпілий;
  - в) суб'єкт, що зазнав шкоди;
  - г) об'єкт, що зазнав шкоди.
59. Що не належить до обмежень надання продукції на ринку?
- а) тимчасова заборона;
  - б) приведення продукції у відповідність;
  - в) усунення формальної невідповідності;
  - г) невідповідність митного оформлення.
60. Сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів організаційної структури, визначених механізмів відповідальності, повноважень та процедур організації, а також процесів та ресурсів, які забезпечують здійснення загального керівництва якістю, – це:
- а) якість;
  - б) система контролю якості;
  - в) система управління якістю;
  - г) система управління довкіллям.

ПОРЯДОК І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Система поточного й підсумкового контролю

Оцінювання знань студентів із дисципліни «Державний ринковий нагляд» здійснюється на основі результатів підсумкового контролю – ПКМ (залік) для студентів освітніх програм «Товарознавство і торговельне підприємництво» й «Експертиза та митна справа»

Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал навчальної дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного контролю.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення робіт, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал. Об'єктами поточного контролю знань студентів із дисципліни є: систематичність та активність роботи на практичних заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання; виконання модульних завдань.

Під час контролю систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність під час обговорення питань, що винесені на заняття; результати виконання і захисту практичних робіт.

Під час контролю виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

Під час виконання поточних модульних робіт оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модуля. Поточний контроль проводиться у формі відповідей на теоретичні питання під час проведення контрольних робіт. Засоби поточного контролю вивчення дисципліни:

- опитування на заняттях;
- перевірка виконання завдань для практичних робіт;
- захист практичних робіт;
- виконання поточних модульних робіт.

НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Розподіл балів, що отримують студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни «Державний ринковий нагляд»

Форма навчальної роботи	Вид навчальної роботи	Кількість балів
Лекція	1. Відвідування лекцій	0,5
	2. Наявність опрацьованого матеріалу з теми лекції (конспект)	0,5
Практичне заняття	1. Відвідування практичного заняття	0,5
	2. Обговорення теоретичного та практичного матеріалу	1,0
	3. Виконання навчальних завдань	0,5
	4. Тестування	1,0
Самостійна робота	1. Вивчення окремих питань або тем, передбачених робочою програмою для самостійного опрацювання	10,0
	2. Індивідуально-консультативна робота	–
Поточний контроль	Поточна модульна робота 1	10,0
	Поточна модульна робота 2	10,0
Загальна сума		100

Шкала

оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Державний ринковий нагляд»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС*	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та підсумковим контролем

*ЄКТС – Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Аналіз організації ринкового нагляду у країні.
2. Види обмежувальних заходів відносно продукції, яка представляє ризик для споживача.
3. Види формальних невідповідностей.
4. Вилучення продукції з обігу та її відкликання.
5. Відбір зразків продукції і проведення їх експертизи (випробування).
6. Відповідальність суб'єктів господарювання.
7. Гарантії діяльності посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.
8. Документи, що підлягають перевірці під час невиїзної перевірки характеристик продукції.
9. Доступ до інформації у сфері забезпечення безпечності продукції.
10. Доступ України до міжнародних, регіональних та іноземних систем переліку продукції, що становить серйозний ризик.
11. Ефективність системи контролю продукції в ЄС.
12. Заборона надання продукції на ринку.
13. Законодавча та нормативна база ринкового нагляду.
14. Засади здійснення контролю продукції.
15. Заходи правового та соціального захисту посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.
16. Заходи ринкового контролю щодо нехарчової продукції.
17. Заходи щодо продукції, митне оформлення якої було призупинено за результатами контролю продукції.
18. Зв'язок технічного регулювання та ринкового нагляду.
19. Здійснення перевірок характеристик продукції у розповсюджувачів.
20. Контроль стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.
21. Конфіденційність інформації під час здійснення ринкового нагляду.
22. Критерії належності продукції до низького ступеня ризику.
23. Лабораторії, що здійснюють перевірку продукції.
24. Мета ринкового нагляду і контролю продукції.
25. Міжнародне співробітництво у сфері забезпечення безпечності продукції, здійснення ринкового нагляду і контролю продукції.

26. Міжнародні договори в рамках ринкового нагляду.
27. Національна інформаційна система ринкового нагляду.
28. Об'єкти перевірок у розповсюджувачів.
29. Обмежувальні заходи щодо продукції, яка становить ризик.
30. Обмін інформацією про продукцію, що становить серйозний ризик.
31. Обов'язки посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд і контроль продукції.
32. Обов'язки суб'єктів господарювання.
33. Органи ринкового нагляду та їхні зобов'язання.
34. Органи, що здійснюють контроль продукції.
35. Основні положення ринкового нагляду.
36. Основні поняття ринкового нагляду.
37. Особливості проведення перевірок за місцем проведення ярмарків, виставок.
38. Особливості проведення перевірок характеристик продукції в її виробників.
39. Особливості проведення перевірок характеристик продукції в її розповсюджувачів.
40. Охарактеризуйте етапи здійснення контролю продукції.
41. Оцінка та заходи ринкового нагляду.
42. Перевірка характеристик продукції у виробників.
43. Перелік продукції, на яку не поширюється ринковий нагляд.
44. Періодичність та порядок здійснення ринкового нагляду.
45. Підстави звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності.
46. Планові перевірки характеристик продукції.
47. Планування діяльності щодо здійснення ринкового нагляду.
48. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері ринкового нагляду й контролю продукції.
49. Повноваження органів доходів і зборів щодо здійснення контролю продукції.
50. Повноваження органу державного нагляду.
51. Позапланові перевірки характеристик продукції.
52. Попередження органами ринкового нагляду споживачів (користувачів) про виявлену небезпеку, що становить продукція.
53. Порядок здійснення вилучення продукції на ринку.
54. Порядок подання повідомлення про продукцію, що не відповідає вимогам безпеки.

55. Порядок прийняття рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів.
56. Порядок проведення перевірок характеристик продукції.
57. Порядок функціонування системи оперативного оповіщення про продукцію, що становить ризик.
58. Права органу державного нагляду під час здійснення контролю продукції.
59. Права посадових осіб, які здійснюють контроль продукції.
60. Права посадових осіб, які здійснюють ринковий нагляд.
61. Права суб'єктів господарювання.
62. Призупинення митного оформлення продукції за результатами контролю продукції.
63. Принципи державного ринкового нагляду.
64. Приписи органу державного нагляду.
65. Продукція, що не підлягає ринковому нагляду.
66. Продукція, що підлягає ринковому нагляду.
67. Проекти секторальних планів ринкового нагляду.
68. Розпорядження органу державного нагляду.
69. Складові ефективної системи державного нагляду й контролю.
70. Фінансування діяльності із здійснення ринкового нагляду й контролю продукції.
71. Функції органів ринкового нагляду.
72. Функції Ради.
73. Характеристика виїзних перевірок продукції.
74. Характеристика державного ринкового нагляду.
75. Штрафні санкції до суб'єктів господарювання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Величко О. М. Основи технічного регулювання і оцінки відповідності : підручник / О. М. Величко, Л. В. Коломієць, Т. Б. Гордієнко. – Одеса : ВМВ, 2013. – 394 с.
2. Салухіна Н. Г. Стандартизація та сертифікація товарів і послуг : підручник / Н. Г. Салухіна, О. М. Язвінська. – Київ : Центр учбової л-ри, 2013. – 426 с.
3. Тіхосова Г. А. Сертифікація товарів та послуг : навч. посіб. для вузів / Г. А. Тіхосова, О. Ф. Богданова, О. О. Горач. – Херсон : Олді-плюс, 2013. – 328 с.
4. Основи стандартизації та сертифікації : підручник / О. М. Величко, В. Ю. Кучерук, Т. Б. Гордієнко, В. М. Севастьянов. – Херсон : Олді-плюс, 2013. – 364 с.
5. Технічне регулювання (Оцінювання відповідності) : навч.-метод. посіб. / А. О. Семенов, Г. М. Кожушко, Т. В. Сахно, Л. В. Берлінова. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 134 с.
6. Семенов А. О. Стандартизація та сертифікація продукції та послуг : навч.-метод. посіб. / А. О. Семенов, Т. В. Сахно. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – 88 с.
7. Сахно Т. В. Міжнародне технічне регулювання : навч.-метод. посіб. / Т. В. Сахно, А. О. Семенов. – Полтава : ПУЕТ, 2020. – 165 с.
8. Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1069 / Урядовий портал «Єдиний веб-портал органів виконавчої влади». – URL: <https://www.kmu.gov.ua/pras/250065718> (дата звернення: 21.11.20). – Назва з екрана.
9. Про затвердження Порядку подання повідомлення про продукцію, яка не відповідає загальній вимозі щодо безпечності продукції, органам державного ринкового нагляду [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1401 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.12.20). – Назва з екрана.
10. Про затвердження Порядку функціонування системи оперативного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик, та подання повідомлень про внесення до неї [Електронний ре-

сурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1398 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1398-2011-п#Text> (дата звернення: 10.12.20). – Назва з екрана.

11. Про затвердження Порядку функціонування національної інформаційної системи державного ринкового нагляду, внесення до неї відомостей і подання повідомлень [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1397 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1397-2011-п#Text> (дата звернення: 08.12.20). – Назва з екрана.
12. Про затвердження Методики вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2011 № 1407 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-2011-п#Text> (дата звернення: 08.12.20). – Назва з екрана.
13. Питання реалізації та знищення використаних під час проведення експертизи (випробування) зразків нехарчової продукції, що були відібрані в межах здійснення державного ринкового нагляду [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1406 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2011-п#Text> (дата звернення: 12.12.20). – Назва з екрана.
14. Деякі питання захисту права споживачів (користувачів) щодо безпечності нехарчової продукції [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2011 № 1400 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1400-2011-п#Text> (дата звернення: 10.12.20). – Назва з екрана.
15. Про затвердження Порядку здійснення контролю стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2011 № 1017 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2011-п#Text> (дата звернення: 10.12.20). – Назва з екрана.
16. Деякі питання відшкодування суб'єктом господарювання вартості відібраних зразків нехарчової продукції та проведення їх експертизи (випробування) [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 № 921 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2011-п#Text> (дата звернення: 9.12.20). – Назва з екрана.

17. Про загальну безпечність нехарчової продукції [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2736-VI / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2011-p#Text> (дата звернення: 10.12.20). – Назва з екрана.
18. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2736-17#Text> (дата звернення: 11.12.20). – Назва з екрана.
19. Про затвердження типових форм документів у сфері державного ринкового нагляду [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 11.06.2012 № 690 / ВР України «Законодавство України». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1096-12#Text> (дата звернення: 12.12.20). – Назва з екрана.
20. Системи управління якістю. Вимоги: ДСТУ ISO 9001-2009. – [Чинний від 2009-09-01]. – Київ : Держстандарт України, 2009. – 22 с. – (Державний стандарт України).

Навчально-методичне видання

СЕМЕНОВ Анатолій Олексійович
САХНО Тамара Вікторівна

ДЕРЖАВНИЙ РИНКОВИЙ НАГЛЯД

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Головна редакторка *М. П. Гречук*
Редагування *В. Л. Яременко*
Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *Г. А. Бжікян*

*Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 3,0.
Зам. № 154/1863.*

*Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎ (0532) 50-24-81*

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.*